

הדו"ח הרוחבי - החלטת מל"ג בנושא הערכת איכות הלימודים של התכניות להוראת שפה

וספרות ערבית

בישיבתה ביום 24.9.2019 קיבלה המועצה להשכלה גבוהה את ההחלטות הבאות:

רוחבי

בישיבתה ביום כ"ד באלול תשע"ט (24.9.2019) אימצה המועצה להשכלה גבוהה את המלצות ועדת המשנה להבטחת איכות מיישיבותיה מיום 28.5.19 ומיום 23.7.19 ומחליטה כלהלן:

1. המועצה להשכלה גבוהה מודה לוועדת ההערכה בראשותו של פרופ' אברהם טאהא, על עבודתה ועל הדו"חות שהגישה בתחום הוראת שפה וספרות ערבית במכללות האקדמיות לחינוך.
2. המועצה מביעה דאגה עמוקה מהממצאים הקשים שעלו בדוחות הוועדה.
3. ההחלטה תובא לידיעת הוועדה לבחינת מבנה ומתווה ההכשרה להוראה במוסדות להשכלה גבוהה בישראל.
4. לאור ממצאי ועדת ההערכה, אשר מצביעים על מספר חולשות בסיסיות בכלל התוכניות להוראת שפה וספרות ערבית ובהוראת הערבית בישראל בכלל, מחליטה המועצה להשכלה גבוהה כדלקמן:

א. תנאי קבלה

על אף האמור בהחלטת המל"ג מיום 16.10.2018 בעניין סוגיית קביעת תנאי הקבלה על ידי המל"ג, ולאור הצורך האקוטי שעלה בדו"ח להתערבות בנושא תנאי הקבלה, המהווים לפי דו"ח הוועדה סיבה מרכזית לפגיעה ברמה האקדמית הנאותה בתחום, מחליטה המועצה לקבוע כי:

1. על המכללות האקדמיות לחינוך להקפיד על עמידה בתנאי הסף הבאים: ציון של 80 לפחות בבחינת הבגרות בערבית ב-5 יח"ל, 85 לפחות ב-4 יח"ל ו-90 לפחות ב-3 יח"ל, או בתנאים שקולים בבחינת הבגרות הפלסטית, התוגייה (لتوجيه).
2. יש לוודא כי המתקבלים ללימודים מקרב המכינות הקדם אקדמיות עומדים בדרישות השקולות לאמור בסעיף א לעיל.
3. יש לקיים דיון עקרוני נוסף בוועדת המשנה למדיניות אקדמית, הכרה והסמכה בנושא תנאי הקבלה במכללות האקדמיות לחינוך.

ב. מתכונת ההכשרה להוראה

1. מומלץ כי לימודי ההכשרה להוראת ערבית בכלל המכללות האקדמיות לחינוך יתקיימו במתכונת רב-גילאית (כיתות א'-י') וחד-חוגית.
2. בתוכניות דו-חוגיות יש להוסיף לכל הפחות 6 ש"ש ללימודי הדיסציפלינה, על מנת להבטיח כיסוי מספק של לימודי השפה.

ג. תוכנית הלימודים

1. על תוכנית הלימודים (בין אם חד-חוגית או דו-חוגית) לשקף ולתת מענה למסלולי הגיל השונים.
2. על תוכנית הלימודים לכסות באופן שווה ומאוזן את הרכיבים הדיסציפלינריים השונים בשפה ובספרות ערבית, לרבות קורסי בחירה, בתחומים אלה:
  - א. תחום הספרות יכלול כיסוי מאוזן של ספרות קלאסית וספרות מודרנית.
  - ב. תחום השפה יכלול קורסי לשון ומיומנויות.
3. תוכנית הלימודים צריכה להיות רציפה, מדורגת וקוהרנטית, ולכלול תנאי מעבר ברורים ומחייבים במהלך שנות התואר. יש לקיים מנגנון חוגי למניעת חפיפות בתכני הקורסים ולהבטחת תיאום בין סגל ההוראה.
4. יש לכלול בכל הסילבוסים ספרות מחקר מערבית, כדי לחשוף את הסטודנטים לגישות מחקר שונות ולעודד את הסטודנטים לקרוא ספרות זו באנגלית.

5. יש למצוא דרכים להתייחס לשונות בין ערבית ספרותית וערבית דבורה בכל תחומי הלימוד.
6. יש לשלב בתוכנית קורסים ייעודיים אשר יאפשרו לבוגרים ללמד את השפה הערבית במגזרים השונים, הן כשפת אם והן כשפה שנייה.

ד. הכשרה מעשית

1. עד לקבלת החלטת מל"ג עדכנית בעניין המתווים המנחים להכשרה להוראה, ההתנסות המעשית תתקיים בכל אחת משנות הלימודים, א-ג, בהיקף של כ-6 שעות שבועיות בשנה. מומלץ לפעול להתחיל את תקופת ההתמחות עם פתיחת שנת הלימודים בבתי הספר ולא לפי לוח השנה האקדמי.

ה. סגל

1. יש להקפיד על קיומו של מנגנון מוסדי מסודר ושקוף לגיוס אנשי סגל, ולהביאו לידיעת כל אנשי הסגל.
2. על מנת לממש את תפקידן הייחודי של המכללות האקדמיות לחינוך, עליהן לעודד מחקר התורם לקידום הוראת המקצוע.
3. יש להבטיח סגל ליבתי איכותי שעיקר עיסוקו במכללה ובתוכנית לערבית, הכולל שלושה חברי סגל ליבתי בלפחות 50 אחוז משרה במוסד, מתוכם לפחות איש סגל אחד שתחום התמחותו לשון ערבית.
4. המועצה להשכלה גבוהה ממליצה לוות"ת לבחון את סוגיית המחסור בסגל בתחום הוראת לשון ערבית.

ו. נושאים נוספים שעלו בדיוני הוועדה - להתייחסות משרד החינוך:

1. קיום דיאלוג שוטף עם המכללות האקדמיות לחינוך בכדי להבטיח התאמה של הכשרת הסטודנטים לצרכי ההוראה בשטח.
2. קביעת מעמד לשפה הערבית התקנית במסגרת הוראת הערבית.
3. לאור המחסור במשרות הוראה במגזר הערבי, לעומת המחסור במורים לערבית תקנית במגזר היהודי, יש להמשיך ולעודד קליטת מורים ערבים במגזר היהודי, תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות.

ז. מעקב אחר יישום ההחלטה:

1. על כל מוסד שנבדק בתהליך הערכת האיכות לתוכניות בהוראת שפה וספרות ערבית, לדווח למל"ג עד תחילת שנה"ל תשפ"א (01.09.2020), על אופן עמידתו בכל אחת מההמלצות המפורטות בסעיף 4 בהחלטה לעיל.
2. בתחילת שנה"ל תשפ"ב, יגיש האגף להערכת איכות והבטחתה למל"ג, דיווח בדבר המעקב ויישום ההמלצות במסגרת ההחלטה הנ"ל.